

[Нищожност¹. Частична недействителност. Конверсия]

26. [1] (Изм. - ДВ, бр. 12 от 1993 г.) Нищожни² са договорите³, които противоречат на закона⁴ или го заобикалят⁵, както и договорите, които накръняват добрите нрави⁶, включително и договорите върху неоткрити наследства⁷.

¹ Вж. и чл. 646 **ТЗ**. Отгр. чл. 74, ал. 5, чл. 75 **КТ** и от чл. 26, ал. 3-8, чл. 72з **ЗПРПМ**.

² Отгр. от липсата на фактически състав и висящата недействителност по чл. 4а, 73б, ал. 2, чл. 119, ал. 3, чл. 140, ал. 3, чл. 174, ал. 3, чл. 231, ал. 3 **ТЗ**, чл. 7, ал. 2, чл. 10, ал. 1 **ЗТР**, чл. 599, ал. 4 **ГПК**, както и от липсата на необходими съгласия (разрешения или одобрения), напр. чл. 26, 34, 130, ал. 3 **СК**, чл. 635, ал. 1 **ТЗ**, чл. 333, ал. 1 и 3 **КТ**.

³ Вж. за саниране на противозаконни сделки и действия чл. 11, ал. 2 **СК**, чл. 74 **ТЗ**, чл. 74, ал. 6 **КТ**, чл. 16, ал. 9 **ЗУпрЕС**.

⁴ Вж. чл. 44 **ЗЗД**.

⁵ Вж. напр. чл. 40, 94, 113, 139, изр. 2, чл. 147, ал. 1, изр. 2, чл. 152, 170, 185, 206, ал. 1, чл. 209, 226, ал. 1 и 2, чл. 227, ал. 4, чл. 229, ал. 3, чл. 361, ал. 2, чл. 366 **ЗЗД**, чл. 130, ал. 4 **СК**, чл. 3, ал. 6 **ЗЮЛНЦ**, чл. 34, ал. 1 **ЗС**, чл. 93е, ал. 5 **ЗАПСП**, чл. 50, ал. 2, чл. 51, ал. 2, чл. 66, ал. 2, чл. 107а, ал. 1, чл. 139а, ал. 2, чл. 143, ал. 2, чл. 304 **КТ**, чл. 12, ал. 3 **ЗОбС**, чл. 16, ал. 6, чл. 23, ал. 5 **ЗАрЗ**, чл. 3, ал. 1, чл. 51, 56, ал. 3, чл. 86, ал. 1, чл. 87, 92, 111, 116, 139, 156, 158, 161 **ЗЗП**, чл. 11, ал. 1, чл. 14, ал. 1, чл. 16, ал. 3, чл. 19, ал. 2 **ЗПотрКр**, чл. 4, ал. 1, чл. 18, ал. 4 **ЗПредостФинУР**, чл. 15, 42, 54, 75, 78 **ЗН**, чл. 41, ал. 2, чл. 70, 72, ал. 4, чл. 75, ал. 2, чл. 87, 137, ал. 3, изр. 1, чл. 182, ал. 2, чл. 186, ал. 2, чл. 187, ал. 1, чл. 187а, 187е, ал. 3, чл. 197, ал. 3, чл. 207, 215, ал. 4, чл. 373, ал. 3, чл. 456, 717г, ал. 2 **ТЗ**, чл. 29а, 52, 107, ал. 6, чл. 119 **ЗКри**, чл. 33, ал. 1, чл. 77, ал. 3 **ЗПУПС**, чл. 3, ал. 2 **ЗБНесъст**, чл. 194, ал. 4 и 5 **КЗастр**, чл. 28 **ЗПСК**, чл. 15 **ЗЗК**, чл. 41, ал. 5, чл. 120а **ЗОбшПор**, чл. 3, 78, ал. 3, чл. 114, ал. 1 и 10, чл. 116, ал. 4, чл. 127, ал. 3 и 4, чл. 128, ал. 3, чл. 151, ал. 6, чл. 168, ал. 4, чл. 170, ал. 2, чл. 172, 173, ал. 3 и 4, чл. 175-177, 186, 196, 197, 198, ал. 2, изр. 2, чл. 199, 201, ал. 4 и 5, чл. 202, ал. 7 и 8 **ЗППЦКн**, чл. 7, ал. 1, чл. 21, 22 **ЗПРКИ**, чл. 49

КонвМеждВъздПревоз, чл. 117, ал. 3, чл. 447, 452, ал. 2, чл. 576 **ГПК**.

Съобр. забраните, ограниченията, условията и необходимите разрешения за прехвърляне на права и за други сделки в чл. 18 **КонстРБ**, чл. 99, ал. 1 **ЗЗД**, чл. 43, ал. 2 **ЗЮЛНЦ**, чл. 29, 29а, 35, ал. 2, чл. 38, ал. 3, чл. 56, ал. 2 **ЗС**, чл. 181, 200, ал. 1 и 2, чл. 202 **ЗУТ**, чл. 2, ал. 2, чл. 7, ал. 1, чл. 43 и сл. **ЗДС**, чл. 3, ал. 2, чл. 7, ал. 2, чл. 34 и сл. във вр. чл. 8, ал. 2 **ЗОбС**, , чл. 23 и сл. **ЗКонц**, чл. 24, 26, 130, ал. 3 **СК**, чл. 15, ал. 2, чл. 73б, 73в, 22, ал. 2, чл. 26, ал. 2, чл. 60, ал. 1, чл. 84, ал. 2, чл. 129, 137, ал. 1, т. 7, чл. 185, ал. 2, изр. 2, чл. 187, 187а, 187б, 192, ал. 2, чл. 194, 207, 261б, 262з, 262р, 265, ал. 2, чл. 278, ал. 2, чл. 716, ал. 2, чл. 717, ал. 2, чл. 718, ал. 2 и 4, чл. 718а **ТЗ**, чл. 37 **ЗТР**, чл. 16а, ал. 6 и 8, чл. 233, ал. 1, чл. 234, ал. 2 **КЗастр**, чл. 12, 37, 44, ал. 2 **ЗОЗ**, чл. 11, ал. 3, чл. 28 и сл., чл. 109, 110 **ЗКри**, чл. 16, ал. 2, чл. 102 **ЗПУПС**, чл. 114, 119, ал. 3, чл. 126д, 141, ал. 2, чл. 149 и сл., 151а, 192, ал. 3, чл. 204 **ЗППЦКн**, чл. 11, ал. 7, чл. 26г, 51-59 във вр. с § 6, чл. 57, 85 **ЗПФинИнстр**, чл. 1, ал. 2, чл. 23, 24, 33, § 11г **ЗПСК**, чл. 10, ал. 2, чл. 43а-43д **ЗГВ**, чл. 242, 264 **ДОНК**, чл. 3, ал. 1, чл. 4, ал. 2 **ЗЖПТрансп**, чл. 30, ал. 1 **ЗУпрЕС**, чл. 490, 505 **ГПК**, чл. 159, 354, 354а **НК**, както и в актовете, уреждащи лекарства, храни, опасни съоръжения, устройства, продукти и вещества.

Съобрази изключителния предмет на дейност и произтичащите от него ограничения по чл. 64, ал. 4, чл. 204, ал. 1, т. 1 **ТЗ**, чл. 2, ал. 5 и 6 **ЗКри**, чл. 168, ал. 1, чл. 177а, ал. 1 чл. 202, ал. 1 **ЗППЦКн**, чл. 6, 13, 73 **ЗПФинИнстр**, чл. 8, 9, 17, ал. 1 ,чл. 23, ал. 1 **КЗастр**, чл. 3, ал. 2, чл. 82, ал. 3, чл. 89, 90, 104 **ЗПУПС**, чл. 48в, 48д **ЗГВ**.

Съобр. стотиците разрешителни,лицензионни и регистрационни режими , напр. в чл. 3, ал. 2, чл. 13 и сл., чл. 28 и сл., чл. 107а, т. 1, чл. 109, 1101 122, 131 **ЗКри**, чл. 5 и сл., чл. 74, ал. 1, чл. 94 и сл. **ЗПУПС**, чл. 54, ал. 1, чл. 78 и сл., чл. 119, ал. 4, чл. 177, ал. 1 **ЗППЦКн**, чл. 13 и сл., чл. 80 и сл. **ЗПФинИнстр**, чл. 5 **ЗКонц**, чл. 6а **КТК**, чл. 24а, 25, 48в, 48д, 64 **ЗГВ**, чл. 3 **ЗПСК**, чл. 10, 12, 16, ал. 1 – 4, чл. 29, 108, ал. 1, чл. 117, ал. 1 **КЗастр**, чл. 6 и сл., 25, 27, 29, 30, 89а и сл. **ЗАвтомПр**, чл. 17 и сл. **ЗТур**, вкл. и наказателните последици от нарушаването им в чл. 252 **НК**.

Отгр. от конститутивните вписвания, които са *conditio juris* по чл. 70, ал. 3, чл. 73б, ал. 2, чл. 67, 140, ал. 3 и 4, чл. 141, ал. 6, чл. 231, ал. 3 и 4, чл. 235, ал. 5, чл. 263ж, ал. 1, чл. 264з, ал. 1, чл. 265б, ал. 1, чл. 265о **ТЗ**, чл. 25, ал. 4 **ЗПУПС**, чл. 6, ал. 1 **ЗЮЛНЦ**.

Отгр. от особената недействителност по чл. 47 **ЗМТА**.

Отгр. от нарушаването на забрани, което не води до недействителност, а до други последици по чл. 38 и 40 **ЗЗД**, чл. 11, ал. 2 **СК**, чл. 74, 142, ал. 3, чл. 187а, ал. 5, чл. 176б, ал. 3, чл. 187г, 187е, 236, ал. 4, чл. 240б, ал. 3, чл. 261б, 262х, 263о, ал. 4, чл. 263п, 264к, ал. 4, чл. 264д, 265п, 341, 456, ал. 1, 700а, ал. 10 **ТЗ**, чл. 39-47 **ЗКри**, чл. 12, ал. 5 **ЗБНБ**, чл. 78, ал. 4 **ЗППЦКн**, чл. 26г, ал. 6 **ЗПФинИнстр**, чл. 7

ЗПазЗФинИнстр, чл. 62, ал. 1, чл. 67, 68, 68а, 68в-68к, 121, 146 **ЗЗП**, чл. 74, ал. 6, чл. 75 **КТ**, чл. 33

ЗПРКИ.

Отгр. от нарушаването на забрани за заемане на друга длъжност, което има административни, а не граждански последици, напр. в чл. 12, ал. 5 **ЗБНБ**.

[2] Нищожни са и договорите⁸, които имат невъзможен предмет⁹, договорите, при които липсва съгласие¹⁰, предписана от закона форма¹¹, основание, както и привидните договори¹². Основанието се предполага¹³ до доказване на противното.

[3] (Отм. - ДВ, бр. 30 от 1990 г.)¹⁴

[4] (Изм. - ДВ, бр. 12 от 1993 г.) Нищожността на отделни части не влече нищожност на договора¹⁵, когато те са заместени по право от повелителни правила на закона¹⁶ или когато може да се предположи¹⁷, че сделката би била сключена и без недействителните ѝ части.

Срвн. за отказа от бъдещи права чл. 26, ал. 1, чл. 38, ал. 2, чл. 40, 94, 113, 139, изр. 2, чл. 147, ал. 1, изр. 2, чл. 152, 192, ал. 1, чл. 193, ал. 3, чл. 206, ал. 1, чл. 209, 226, ал. 1, чл. 227, ал. 4, чл. 229, ал. 3, чл. 252, ал. 1 **ЗЗД**, чл. 34, ал. 1 **ЗС**, чл. 16, ал. 6, чл. 23, ал. 5 **ЗАрЗ**, чл. 35, изр. 2 **ТЗ**, чл. 11, ал. 2 **ЗПотрКр** (2010), чл. 220, изр. 2 **КЗастр**, чл. 288, ал. 2 **КТК**, чл. 6б, ал. 3, чл. 147 **СК**, чл. 21, ал. 2, чл. 54, ал. 1, чл. 69, ал. 1, чл. 76 **ЗН**, чл. 8, ал. 4 **КТ**, чл. 4, ал. 2 **ЗПредостФинУР**, чл. 264, ал. 2, чл. 447 **ГПК**.

Съобр. допустимостта на отказ от бъдещи права в чл. 142, изр. 2 **ЗЗД**, чл. 89, ал. 3 **СК**, чл. 14 и 42 **ЗАПСП**, чл. 13, ал. 3 и 4 **ЗПРПМ**. При международен елемент съобр. „особените повелителни норми“ по чл. 9 **Регл. Рим I**, чл. 46 **КМЧП**.

⁵ Вж. чл. 185 **ЗЗД**, чл. 3, ал. 3, чл. 159, 160 **ЗЗП**, чл. 3, ал. 1 и 2, чл. 11, ал. 3 **ЗПотрКр**, чл. 5 **ЗПредостФинУР**, чл. 3а, ал. 1, т. 3, чл. 13, ал. 2, т. 7, чл. 28, ал. 1 **ЗКри**, чл. 88, ал. 2 **ЗПУПС**, чл. 22, ал. 2 **ЗЗК**. Съобр. чл. 165 **ГПК**. Срвн. чл. 74, ал. 1 **КТ**, чл. 72, ал. 3, чл. 73б, ал. 1 **ТЗ**, чл. 114, ал. 4 **ЗППЦКн**, чл. 10, ал. 4 **ЗКонц**.

⁶ Вж. напр. чл. 226, ал. 3 **ЗЗД** и чл. 42, б. "в" **ЗН**, чл. 143, 144, 146 **ЗЗП**, чл. 217, ал. 3, чл. 230, ал. 3 **КЗастр**.

Съобр. чл. 341 **ТЗ**.

⁷ Вж. чл. 21, ал. 2 **ЗН**.

Отгр. чл. 13 и сл., чл. 77-80 **ЗН**.

Срвн. чл. 26, ал. 1, чл. 35, ал. 3, чл. 38, ал. 2, чл. 94, 113, 152, 192, ал. 1, чл. 193, ал. 3, чл. 206, ал. 1, чл. 227, ал. 4, чл. 229, 252, ал. 1 **ЗЗД**, чл. 35 **ТЗ**, чл. 34 **ЗС**, чл. 69, ал. 1, чл. 76 **ЗН**, чл. 264, ал. 2 **ГПК**.

⁸ Вж. чл. 44 **ЗЗД**.

⁹ Вж. напр. чл. 18 **КонстРБ**, чл. 2 **ЗДС**, чл. 3 **ЗОбС**, чл. 38 **ЗС**, чл. 184, 226, ал. 3 **ЗЗД**, чл. 42, б. "в" **ЗН**, чл. 22, ал. 5 и 6, чл. 178, 224 **ЗУТ**, чл. 10, ал. 2, чл. 11 **ЗПРКИ**.

Отгр. от последващата невъзможност по чл. 81, 85, 89, 126, 132, 267, 288, ал. 2, чл. 363, б. "а" **ЗЗД**.

¹⁰ Вж. чл. 3 **ЗИС** и чл. 153 **СК**, чл. 34, ал. 3 **ЗПУПС**. Отгр. чл. 27 **ЗЗД**. Срвн. чл. 89, ал. 4 **СК**.

При международен елемент съобр. чл. 97, ал. 2 **КМЧП**.

¹¹ Вж. напр. чл. 18, 19, 37, 138, 167, 171, 225, ал. 2, чл. 240, ал. 2, чл. 292, ал. 3 **ЗЗД**, чл. 39 **СК**, чл. 24, 25, 67, ал. 2, чл. 77, ал. 2 **ЗН**, чл. 15, 21, ал. 1, чл. 26, ал. 1, чл. 32, ал. 2, чл. 78, 100, 114, ал. 1, чл. 141, ал. 7, чл. 147, ал. 3, чл. 159, ал. 3, чл. 232а, 235а, 241, ал. 6, чл. 244, ал. 7, чл. 262е, 262п, ал. 1 и 4, чл. 262р, ал. 3, чл. 264а, ал. 1, чл. 265, ал. 3, чл. 266, ал. 4, чл. 293, 294, 317, 333, 335, 371, 430, ал. 3, чл. 435, 442, 455, 468, 484, 518, 539, 717м, ал. 2 **ТЗ**, чл. 118 **ЗЗП**, чл. 6, ал. 2 и 4, чл. 23, ал. 3 **ЗПотрКр**, чл. 2, ал. 2, чл. 64 **ЗКонц**, чл. 60, ал. 3, , чл. 153, ал. 2, чл. 164, ал. 3, чл. 171, 184, ал. 1 **КЗастр**, чл. 27, ал. 1 **ЗПФинИнстр**, чл. 3, ал. 1, чл. 18, ал. 1 **ЗАрЗ**, чл. 18, 35, 100 **ЗС**, чл. 48 **ЗДС**, чл. 34 и сл. **ЗОбС**, чл. 15, ал. 3-5, чл. 17, ал. 3-5, чл. 38, ал. 3 и 4, чл. 39, ал. 2, чл. 57, ал. 3 и 4, чл. 91, ал. 2, чл. 166, ал. 1, чл. 183, ал. 1, чл. 185, ал. 2 и 3, чл. 186, 190, ал. 6, чл. 192, ал. 1, 193, ал. 1 **ЗУТ**, чл. 23 **ЗГВ**, чл. 46-52, 1996 **КТК**, чл. 62, ал. 1, чл. 67, ал. 3, чл. 335, ал. 1 **КТ**, чл. 46 **ЗАПСП**, чл. 41, ал. 1 **ЗОбшПор**, чл. 33-35 **ЗПСК**, чл. 23 **ЗЕДЕП**, чл. 33, ал. 1 **ЗЖПТрансп**, чл. 33, 164, 178, 489, ал. 2 **ГПК**.

Съобр. чл. 293, ал. 3 **ТЗ**, **ПрЛегЗавПрев** (част. заг. знач.), чл. 9 **КонвМеждВъздПревоз, Хагска конвенция 1961**, чл. 1, ал. 2, чл. 3, ал. 2, чл. 13, 44 **ЗЕДЕП**, чл. 62, ал. 2 **КТ**.

Отгр. от формата за доказване (*forma ad probationem*) по чл. 152, 164, ал. 1, т. 2-6 **ГПК**, чл. 99, ал. 3, чл. 251 **ЗЗД**, чл. 422 **ТЗ**, чл. 103 **КТК**, ал. 50 **ЗАвтомПр**, чл. 70, 87 **ЗЖПТрансп**, чл. 138 **ДОНК** и от други функции на формата, напр. чл. 237, ал. 1 и 2 **ЗЗД**, чл. 30, 46, 54, ал. 1 и 2 **ЗЗП**, чл. 127, ал. 1 **ЗППЦКн**, вкл. и тази на счетоводните документи, чл. 417, т. 3 и 9 **ГПК** и от други формални изисквания, например чл. 119, ал. 4, чл. 147, ал. 2, чл. 174, ал. 4 **ТЗ**, чл. 6, ал. 1, чл. 9 **ЗЮЛНЦ**, чл. 36, ал. 2 **ЗАвтомПр**, чл. 67, 81 **ЗЖПТрансп**.

Отгр. от вписванията, водещи до позитивна и негативна публичност и от формата за противопоставимост по чл. 17, ал. 2 и 3, чл. 33, ал. 3, чл. 41, ал. 2, чл. 135, ал. 1, чл. 156, ал. 2, чл. 162, 205, ал. 2, чл. 211, ал. 2, чл. 212, ал. 3, чл. 237, 292, ал. 2 **ЗЗД**, чл. 113 **ЗС**, чл. 19-20 **СК**, чл. 12, ал. 3, чл. 31а, ал. 4 **ЗПРПМ**, чл. 3, ал. 5 **ЗАрЗ**, чл. 7, ал. 1, чл. 9, 10, ал. 2 **ЗТР**, чл. 599, ал. 1 и 3 **ГПК**, чл. 43 **КТК**. При международен елемент съобр. чл. 11 **Регл. Рим I**, чл. 61, 81, 98 **КМЧП**.

¹² Вж. чл. 17, 292, ал. 2 **ЗЗД**, чл. 165 **ГПК**.

¹³ Вж. чл. 154, ал. 2 **ГПК**.

¹⁴ Вж. за сделки, извършени извън предмета на дейност (*ultra vires*), чл. 64, ал. 4 **ТЗ**, чл. 7 **ЗПФинИнстр**, чл. 3, ал. 3 **ЗЮЛНЦ**, чл. 2, ал. 4 и 5, чл. 48, ал. 3 **ЗКри**, чл. 9, 17, ал. 4, чл. 154, 165 **КЗастр**, чл. 127, ал. 3, чл. 164, ал. 2, чл. 173, ал. 9, чл. 202, ал. 7, чл. 206, ал. 1 **ЗППЦКн**, чл. 26 **ЗТур**.

¹⁵ Вж. чл. 44 **ЗЗД**. Срвн. чл. 74, ал. 1 **КТ**, чл. 34, ал. 2 **ЗЮЛНЦ**.

¹⁶ Вж. чл. 18 към чл. 19, чл. 229 **ЗЗД**, чл. 535 **ТЗ** към чл. 241 **ЗЗД**, чл. 115, т. 4, чл. 190, ал. 2, чл. 192а, ал. 2, чл. 194, ал. 3 **ТЗ**, чл. 35, ал. 4, чл. 37, ал. 3 **ЗЮЛНЦ**, чл. 51, ал. 2, чл. 55, ал. 2, чл. 68, ал. 5, чл. 37, ал. 2, чл. 76, ал. 3 **ЗАПСП**, не обаче и при чл. 78 **ТЗ** към чл. 357 **ЗЗД** поради чл. 70 **ТЗ**.

¹⁷ Вж. чл. 20 **ЗЗД**, чл. 68, 288 **ТЗ**. Срвн. чл. 19, ал. 2 **ЗМТА**, чл. 146, ал. 5 **ЗЗП**.